

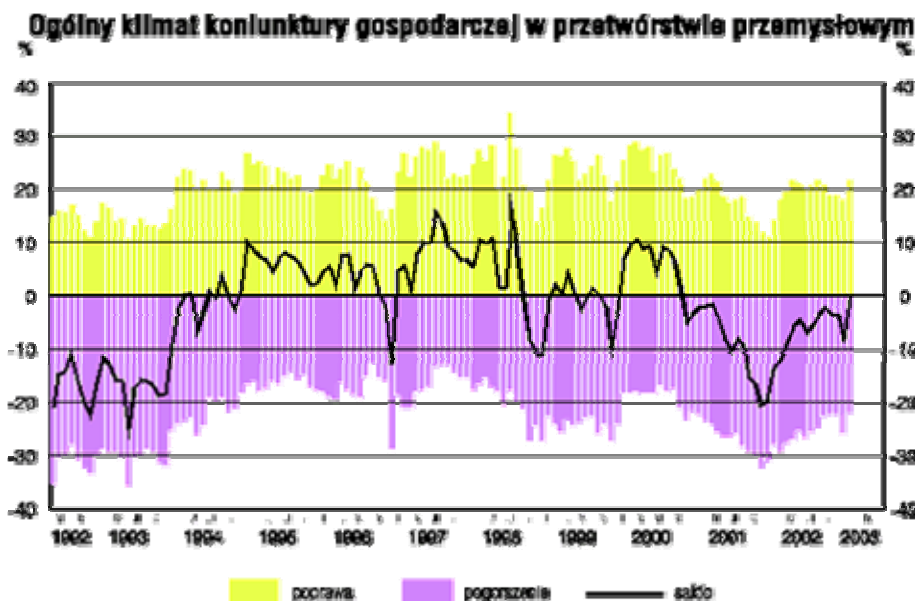
Koniunktura w przemyśle, budownictwie i handlu
w styczniu 2003 r.

Ocena ogólnego klimatu koniunktury w **przetwórstwie przemysłowym** jest w styczniu korzystniejsza niż przed miesiącem i lepsza niż na początku ostatnich dwóch lat. Wpłynęła na to przede wszystkim poprawa w stosunku do grudnia pozytywnych prognoz popytu i produkcji. Bieżące opinie dotyczące popytu i produkcji są nadal negatywne. Klimat koniunktury w jednostkach prywatnych jest oceniany lepiej niż w firmach publicznych.

W styczniu wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w **budownictwie** jest oceniany na poziomie ujemnym, niższym niż w grudniu, ale nieco wyższym niż w styczniu 2002 r. Pogarszają się znacznie oceny bieżącej działalności budowlano-montażowej przedsiębiorstw. Prognozuje się nadal negatywne, ale lepsze niż w ubiegłym miesiącu. Ogólny klimat koniunktury w firmach publicznych jest nieco gorszy niż w przedsiębiorstwach prywatnych.

W styczniu ogólny klimat koniunktury w **handlu detalicznym** oceniany jest negatywnie, bardziej pesymistycznie niż w grudniu, ale lepiej niż przed rokiem. Na sytuację taką wpływają znacznie gorsze niż przed miesiącem oceny bieżącej i przyszłej sprzedaży oraz obecnej sytuacji finansowej przedsiębiorstw.

1. Przetwórstwo przemysłowe

W styczniu wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w przetwórstwie przemysłowym kształtuje się na poziomie zerowym. Poprawę koniunktury, jak i jej pogorszenie sygnalizuje po 22% badanych przedsiębiorstw (w grudniu - odpowiednio 18% i 26%). Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Ogólny klimat koniunktury jest oceniany korzystnie w sektorze prywatnym, natomiast w sektorze publicznym oceny są nadal negatywne.

Na skutek utrzymujących się negatywnych ocen bieżącego popytu producenci decydują się na dalsze ograniczanie bieżącej produkcji. Zmniejsza się nieco poziom nadmiernych zapasów

wyrobów gotowych. W nadchodzących miesiącach producenci oczekują znacznego wzrostu przyszłego popytu i produkcji. Mimo pozytywnie ocenianych możliwości ściągania należności od kontrahentów, pogłębiają się trudności przy bieżącym regulowaniu przez przedsiębiorstwa ich zobowiązań finansowych. W najbliższych miesiącach przedsiębiorcy obawiają się dalszego pogorszenia swej sytuacji finansowej, choć w stopniu mniejszym niż przed miesiącem. Przewidywane są dalsze redukcje zatrudnienia, choć na mniejszą skalę niż przewidywała prognoza sprzed miesiąca. Przedsiębiorcy prognozują niewielki wzrost cen produkowanych przez nich wyrobów.

Na ogólny klimat koniunktury w przetwórstwie przemysłowym składa się zróżnicowana sytuacja w poszczególnych jego działach. Najlepiej oceniają w styczniu koniunkturę producenci: masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru (plus 25 -wzrost o 19 punktów w stosunku do ubiegłego miesiąca), pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (plus 6 - wzrost o 20 punktów), wyrobów chemicznych (plus 4 -wzrost o 1 punkt), artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych (plus 3 -wzrost o 6 punktów) oraz prowadzący działalność wydawniczą i poligraficzną (plus 8 -wzrost o 7 punktów). Najgorsze oceny formułują producenci: sprzętu i urządzeń rtv (minus 31 -spadek o 35 punktów), odzieży i wyrobów futrzarskich (minus 21 -utrzymuje się wartość z zeszłego miesiąca), metali (minus 15 - wzrost o 20 punktów), metalowych wyrobów gotowych (minus 12 -wzrost o 4 punkty), maszyn i urządzeń (minus 12 - wzrost o 11 punktów), pozostałego sprzętu transportowego (minus 10 - spadek o 5 punktów).

Producenci **masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru** oceniają klimat koniunktury bardzo optymistycznie i znacznie lepiej niż przed miesiącem. Spowodowane to jest znaczną poprawą pozytywnych prognostycznych ocen popytu i produkcji. Odpowiednie oceny dotyczące sytuacji bieżącej charakteryzują się nieco mniejszym pesymizmem niż miesiąc wcześniej. Poziom zapasów wyrobów gotowych określany jest przez producentów jako zbyt mały w stosunku do potrzeb. Utrzymuje się trudna sytuacja finansowa przedsiębiorstw: producenci odczuwają trudności zarówno przy terminowym regulowaniu bieżących zobowiązań finansowych jak i ściąganiu należności od kontrahentów. W najbliższych miesiącach sytuacja finansowa przedsiębiorstw może się znacznie poprawić. Dyrektorzy tej grupy jednostek zamierzają podnieść ceny swoich wyrobów. Mimo optymistycznych prognoz dotyczących koniunktury, nadal należy spodziewać się zwolnień pracowników, na skalę nawet większą niż przewidywano w grudniu.

Koniunktura w przedsiębiorstwach produkujących **pojazdy mechaniczne, przyczepy i naczepy** oceniana jest pozytywnie, lepiej niż w zeszłym miesiącu. Spowodowane to jest poprawą ocen przyszłego popytu i produkcji. Bieżący popyt i produkcja są nadal ograniczane. Mimo to producenci nie sygnalizują trudności w terminowym regulowaniu bieżących zobowiązań finansowych i w ściąganiu należności od kontrahentów. Najbliższe miesiące nie przyniosą dalszej poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Dyrektorzy nie przewidują zmian cen pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep. Przewidywane zwolnienia pracowników mogą być mniejsze niż prognozowano w grudniu.

Ogólny klimat koniunktury jest oceniany przez producentów **wyrobów chemicznych** pozytywnie, podobnie jak w zeszłym miesiącu. Lepsze (choć nadal negatywne) oceny bieżącego popytu powodują, że producenci decydują się na utrzymanie dotychczasowej skali

produkcji. Przyszły popyt i produkcja mogą ulec istotnemu rozszerzeniu. Nieznacznie zmniejszają się nadmierne ciągle zapasy wyrobów chemicznych. Utrzymują się podobne jak w ubiegłym miesiącu trudności zarówno w terminowym regulowaniu bieżących zobowiązań finansowych, jak i w ściąganiu należności od kontrahentów. Formułowane prognozy wskazują na możliwość mniejszej niż przewidywano przed miesiącem poprawy sytuacji finansowej w przedsiębiorstwach. W najbliższych miesiącach redukcje pracowników mogą się zwiększyć w porównaniu z prognozami sprzed miesiąca. Ceny chemikaliów mogą wzrosnąć w stopniu mniejszym niż przewidywała prognoza z zeszłego miesiąca. Poprawia się koniunktura w przedsiębiorstwach produkujących **artykuły spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe**. Wpływają na to bardzo korzystne prognozy, szczególnie dotyczące przyszłego popytu i produkcji. Odpowiednie oceny dotyczące bieżącej sytuacji są negatywne i gorsze niż przed miesiącem. Zwiększa się poziom nadmiernych zapasów wyrobów gotowych. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw oceniana jest nadal jako niezadowolająca. Mimo polepszenia możliwości ściągania należności od kontrahentów, producenci sygnalizują większe niż w grudniu trudności w terminowym regulowaniu bieżących zobowiązań finansowych. Sytuacja finansowa tej grupy producentów może poprawić się w najbliższych miesiącach. Dyrektorzy zamierzają utrzymać dotychczasową skalę zwolnień pracowników. Obniżka cen artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych może być nieznaczna.

Ogólny klimat koniunktury w przedsiębiorstwach zajmujących się **włókiennictwem** oceniany jest przez producentów lepiej niż przed miesiącem, choć nadal negatywnie. Mimo znacznej poprawy ocen bieżącego popytu, producenci decydują się na dalsze ograniczanie produkcji, choć w stopniu mniejszym niż przed miesiącem. Odpowiednie prognozy są natomiast bardzo korzystne i przewidują poprawę sytuacji w tym zakresie w najbliższych miesiącach. Poziom zapasów wyrobów gotowych określany jest przez producentów jako niewystarczający. Mimo tego, że producenci nie odczuwają trudności w terminowym ściąganiu należności od kontrahentów, nadal sygnalizują znaczne trudności w bieżącym regulowaniu zobowiązań finansowych. Formułowane prognozy wskazują, że w najbliższych miesiącach sytuacja finansowa tej grupy jednostek może się znacznie poprawić. Ceny produkowanych wyrobów wzrosną. Redukcja zatrudnienia może być niższa od przewidywań sprzed miesiąca.

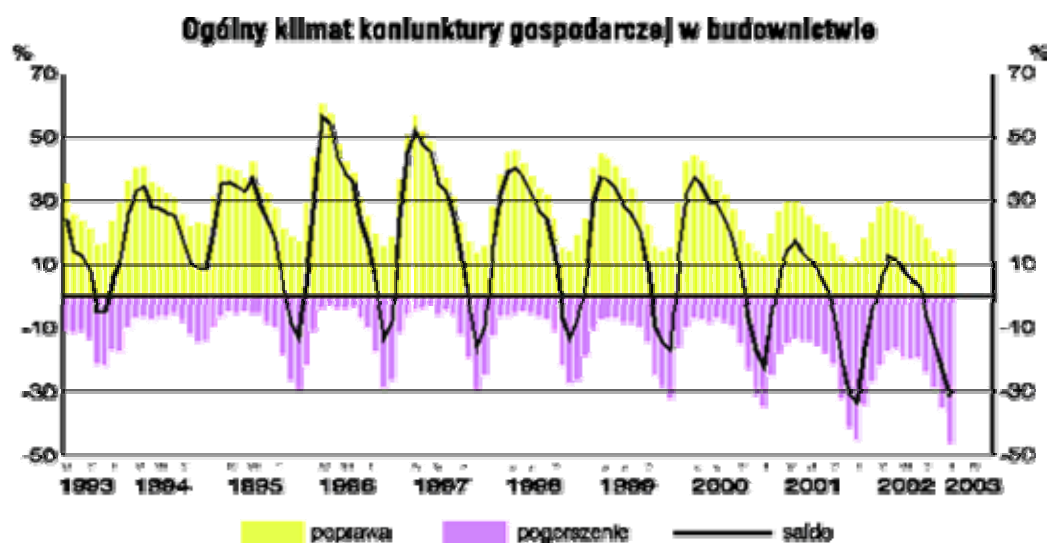
Producenci **wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych** oceniają swoją koniunkturę nadal negatywnie, choć znacznie lepiej niż w poprzednim miesiącu. Spowodowane to jest przede wszystkim znaczną poprawą ocen prognostycznych, zwłaszcza w zakresie popytu i produkcji. Oceny bieżącego popytu i produkcji są nadal bardzo niekorzystne. Obniżył się nieco poziom nadmiernych w stosunku do potrzeb zapasów wyrobów gotowych. Mimo niewystępowania opóźnień w ściąganiu należności od kontrahentów, producenci mają znaczne trudności w terminowym regulowaniu bieżących zobowiązań finansowych. Formułowane prognozy wskazują natomiast na możliwość niewielkiej poprawy w najbliższych miesiącach sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Skala zwolnień pracowników może się zmniejszyć. Możliwa jest też nieznaczna obniżka cen wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych.

Producenci **skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych** oceniają swoją koniunkturę w styczniu negatywnie, choć lepiej niż przed miesiącem. Wpływają na to bardzo korzystne oceny prognostyczne popytu i produkcji. Odpowiednie oceny dotyczące sytuacji bieżącej są nadal pesymistyczne. Zmniejszają się nadmierne zapasy wyrobów gotowych. Mimo pozytywnie ocenianych możliwości ściągania należności od kontrahentów, zwiększają się trudności producentów z terminowym regulowaniem bieżących zobowiązań. Przewidywania dotyczące przyszłej sytuacji finansowej charakteryzują się nieco mniejszym pesymizmem niż miesiąc wcześniej. W nadchodzących miesiącach można oczekiwać

niewielkiej tylko redukcji zatrudnienia. Ceny wyrobów ze skór wyprawionych mogą nie ulec zmianie.

Producenci **mebli** oceniają w styczniu swoją koniunkturę negatywnie, gorzej niż miesiąc wcześniej. Jest to konsekwencją ograniczonego bieżącego popytu i produkcji. Odpowiednie prognozy są natomiast korzystne. Zwiększa się poziom nadmiernych zapasów wyrobów gotowych. Mimo iż producenci nie sygnalizują opóźnień w terminowym ściąganiu należności od kontrahentów, mają trudności w regulowaniu swych bieżących zobowiązań finansowych. W najbliższych miesiącach dyrektorzy przedsiębiorstw zamierzają utrzymać dotychczasową skalę redukcji zatrudnienia. Ceny mebli mogą obniżyć się.

Jedynie 1,4% badanych przedsiębiorstw deklaruje, że nie napotka na bariery w prowadzeniu swojej bieżącej działalności (w IV kwartale 2002 roku wskaźnik wyniósł 1,3%). W pozostałych firmach do najbardziej odczuwanych barier działalności zalicza się: niedostateczny popyt krajowy (odczuwany przez 71% badanych przedsiębiorstw), wysokie obciążenia budżetowe (62%), niepewność sytuacji gospodarczej (56%), niejasne przepisy prawne (42%), konkurencyjny import (42%), niedostateczny popyt zagraniczny (37%), problemy finansowe (33%). W porównaniu z poprzednim okresem spada znaczenie bariery wynikającej z niedostatecznego popytu zagranicznego (z 40% na 37%) i brakiem odpowiedniego parku maszynowego (z 19% na 11%), rośnie natomiast znaczenie bariery dotyczącej niejasnych przepisów prawnych (z 34% na 42%).

2. Budownictwo

Wskaźnik **ogólnego klimatu koniunktury** w budownictwie kształtuje się w styczniu na poziomie ujemnym (minus 32), niższym niż w grudniu, ale wyższym niż w styczniu 2002 r. Wśród badanych przedsiębiorstw 14% sygnalizuje poprawę koniunktury, a 46% - jej pogorszenie (w grudniu odpowiednio 12% i 35%). Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Przedsiębiorstwa publiczne oceniają koniunkturę gorzej niż firmy prywatne.

Przedsiębiorstwa sygnalizują dużo większy niż przed miesiącem spadek **portfela zamówień** na roboty budowlano-montażowe, bardziej znaczący w firmach publicznych niż prywatnych.

Ogólna prognoza portfela zamówień na najbliższe trzy miesiące jest pesymistyczna, choć dużo lepsza od przewidywań formułowanych w ubiegłym miesiącu. Firmy prywatne są mniej pesymistyczne w swych prognozach niż przedsiębiorstwa publiczne.

Oceny bieżącej **produkcji budowlano-montażowej** są negatywne, dużo gorsze niż przed miesiącem. Formułowane przez przedsiębiorstwa prognozy wskazują na dalsze, choć mniej znaczące niż przewidywano w grudniu, ograniczanie produkcji w najbliższych miesiącach. Zarówno w odniesieniu do bieżącej jak i przewidywanej produkcji, odczucia producentów sektora publicznego są gorsze niż producentów prywatnych.

Bieżąca ogólna **sytuacja finansowa** przedsiębiorstw budowlano-montażowych jest oceniana nadal negatywnie, nieco gorzej niż w grudniu. W ciągu najbliższych trzech miesięcy należy spodziewać się dalszego, choć mniej znaczącego niż prognozowano w ubiegłym miesiącu, pogarszania się sytuacji finansowej jednostek budowlanych. Przedsiębiorstwa prywatne oceniają swą bieżącą i przyszłą sytuację finansową lepiej niż firmy publiczne.

W najbliższych trzech miesiącach przedsiębiorcy firm publicznych i prywatnych przewidują dalszy spadek **cen realizacji** robót budowlano-montażowych: w firmach prywatnych mniej znaczący niż przewidywano w ubiegłym miesiącu, natomiast w przedsiębiorstwach publicznych - szybszy w porównaniu z prognozami z grudnia.

Nadal utrzymuje się spadkowa tendencja zatrudnienia w budownictwie, przy czym skala przewidywanych redukcji **pracowników** może być mniej znacząca od prognoz z ubiegłego miesiąca, zwłaszcza w jednostkach sektora prywatnego.

W styczniu jeszcze bardziej obniżył się obserwowany od kilku miesięcy bardzo niski odsetek jednostek nie odczuwających żadnych **barier w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej** (0,2% w stosunku do 0,7% w grudniu). Nadal największe trudności napotykane przez przedsiębiorstwa związane są z niedostatecznym popytem (sygnalizuje je 77% przedsiębiorstw zgłaszających bariery wobec 74% w grudniu) oraz z konkurencją ze strony innych firm (wymienianą przez 71% jednostek wobec 72% w grudniu). W porównaniu z ocenami sprzed miesiąca nieco spadło znaczenie bariery związanej z kosztami obsługi finansowej, wzrosło - bariery warunków atmosferycznych.

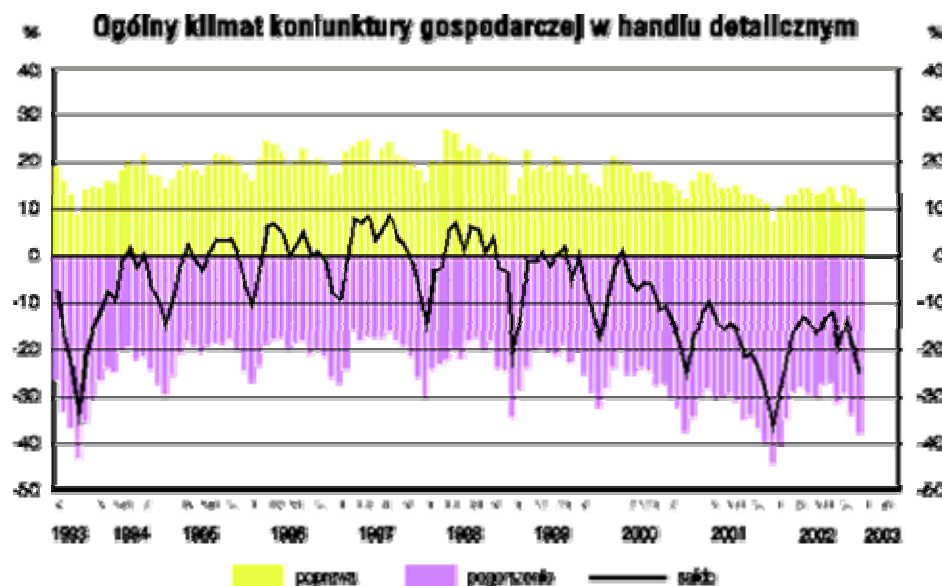
W stosunku do popytu oczekiwanego w okresie najbliższych dwunastu miesięcy około 31% przedsiębiorstw budowlanych ocenia swoje **zdolności produkcyjne** jako zbyt wysokie, 61% jako wystarczające, a 8% jako zbyt niskie. Opinie te są zbliżone do ocen wyrażanych przed miesiącem.

3. Handel detaliczny

W styczniu wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w **handlu detalicznym** kształtuje się na poziomie minus 26, co oznacza pogorszenie w stosunku do ubiegłego miesiąca. Wśród badanych przedsiębiorstw 12% sygnalizuje poprawę koniunktury, a 38% - jej pogorszenie. Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie.

Przedsiębiorstwa handlowe sygnalizują znacznie większe niż miesiąc wcześniej ograniczenia bieżącej sprzedaży. Pogłębiają się trudności w terminowym regulowaniu zobowiązań finansowych. Przyszła sprzedaż może być bardziej ograniczana niż prognozowano w grudniu, co powoduje, że zamówienia na towary będą w większym stopniu zmniejszane. W

najbliższych miesiącach sytuacja finansowa przedsiębiorstw może w dalszym ciągu pogarszać się w stopniu zbliżonym do prognoz formułowanych przed miesiącem. Niedobór zapasów zwiększa się. Na najbliższe miesiące przewiduje się mniejsze niż w ubiegłym miesiącu zwolnienia pracowników. Ceny towarów obniżają się w tempie szybszym niż w grudniu. W najbliższych miesiącach przewiduje się natomiast wolniejszy spadek cen niż prognozowano w ubiegłym miesiącu.

Przedsiębiorstwa wszystkich klas wielkości oceniają koniunkturę negatywnie. Najmniej pesymistyczne oceny formułują jednostki średnie o liczbie pracujących 50-249 osób (wskaźnik kształtuje się na poziomie minus 9 wobec minus 14 w grudniu) i jednostki duże o liczbie pracujących 250 i więcej osób - na poziomie minus 10 (przed miesiącem plus 4). Najgorzej oceniają koniunkturę jednostki o liczbie pracujących do 9 osób (minus 35 w styczniu, minus 31 przed miesiącem). W jednostkach o liczbie pracujących 10-49 osób wskaźnik koniunktury kształtuje się na poziomie minus 23 (w grudniu minus 24).

W jednostkach **o liczbie pracujących 250 i więcej osób** bieżąca i przyszła sprzedaż jest oceniana negatywnie, znacznie gorzej niż w grudniu. W efekcie, przedsiębiorstwa sygnalizują dalszy spadek bieżącej i przyszłej kondycji finansowej. W porównaniu z ubiegłym miesiącem zwiększa się nadmierny poziom zapasów. W związku z tym, przy przewidywanym na najbliższe miesiące ograniczeniu sprzedaży, zmniejszą się zamówienia na towary. W styczniu odnotowywany jest większy niż w ubiegłym miesiącu spadek cen towarów, natomiast w najbliższych miesiącach przewidywany jest ich wzrost. Skala redukcji zatrudnienia może być nadal znacząca, choć mniejsza niż prognozowano miesiąc wcześniej.

W dalszym ciągu negatywne, gorsze niż w grudniu oceny ogólnego klimatu koniunktury w przedsiębiorstwach **o liczbie pracujących do 9 osób** są konsekwencją nadal pesymistycznych, gorszych od ubiegłego miesiąca ocen bieżącej i przyszłej sprzedaży oraz obecnej sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Przewiduje się, że przyszła sytuacja finansowa przedsiębiorstw będzie się nadal pogarszać, w stopniu podobnym do prognoz formułowanych w ubiegłym miesiącu. Niedobór zapasów towarów zwiększa się. Mimo to w najbliższych miesiącach zamówienia na towary będą nadal istotnie ograniczane. Ceny towarów są obniżane w tempie szybszym niż w ubiegłym miesiącu. Formułowane prognozy kształtowania się cen towarów w nadchodzących miesiącach wskazują na możliwość

dalszego ich obniżania, choć w stopniu mniejszym niż przewidywano w grudniu. Dalsza redukcja zatrudnienia może być mniejsza niż przewidywano w ubiegłym miesiącu. Negatywne są też oceny koniunktury w poszczególnych branżach handlu detalicznego. Najmniej pesymistyczny wskaźnik koniunktury notuje się w branży pojazdy mechaniczne (minus 9 w styczniu wobec minus 15 w grudniu), najbardziej - w branży żywnościowej (minus 34 wobec minus 20 w ubiegłym miesiącu) i w branży: włókno, odzież, obuwie (minus 34 wobec minus 25). Wskaźnik koniunktury w branży: meble, rtv, agd kształtuje się na takim samym poziomie jak w ubiegłym miesiącu (minus 19).

Negatywne, pogarszające się w styczniu oceny klimatu koniunktury w przedsiębiorstwach sprzedających **żywność** są konsekwencją ocenianej dużo gorzej niż miesiąc wcześniej bieżącej i przyszłej sprzedaży oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Zwiększa się niedobór zapasów towarów. Mimo to w najbliższych miesiącach przedsiębiorstwa zamierzają nadal ograniczać zamówienia u dostawców. W styczniu odnotowywany jest nieco szybszy niż w ubiegłym miesiącu spadek cen towarów, natomiast w najbliższych miesiącach przewidziany jest ich wzrost. Należy oczekiwać dalszych redukcji zatrudnienia, większych niż prognozowano w grudniu.

W branży **pojazdy mechaniczne** obserwuje się dużo większe niż w ubiegłym miesiącu ograniczenie bieżącej sprzedaży. Na najbliższe miesiące przewiduje się niewielki wzrost sprzedaży. W konsekwencji, zamówienia na towary będą ograniczane w znacznie mniejszej skali niż przewidywano w grudniu. Poziom zapasów towarów uznawany jest za wystarczający. Oczekuje się, że negatywna, oceniana gorzej niż w grudniu, bieżąca sytuacja finansowa przedsiębiorstw, w najbliższych miesiącach będzie się pogarszać w stopniu mniejszym niż prognozowano w ubiegłym miesiącu. W styczniu notuje się dalszy spadek cen, na poziomie zbliżonym do grudnia. Tempo ich dalszego spadku w nadchodzących miesiącach może być zbliżone do prognozowanego w ubiegłym miesiącu. Kierujący przedsiębiorstwami prognozują w najbliższych miesiącach mniejsze redukcje zatrudnienia w stosunku do przewidywań z grudnia.

Oceny bieżącej sprzedaży w jednostkach branż: **meble, rtv, agd** są w styczniu negatywne, znacznie gorsze niż w grudniu. Sprzedaż mebli w najbliższych miesiącach może ulegać dalszemu pogarszaniu. Poziom zapasów towarów określany w zeszłym miesiącu jako niewystarczający w stosunku do potrzeb, w styczniu jest nadmierny, w efekcie czego przyszłe zamówienia na towary mogą być znacznie zmniejszane. Ceny towarów spadają szybciej niż przed miesiącem. Przewidywane tempo ich spadku w najbliższych miesiącach utrzyma się na poziomie podobnym do prognoz sprzed miesiąca. Bieżąca sytuacja finansowa przedsiębiorstw oceniana jest znacznie gorzej niż w grudniu. Również jej prognozy na najbliższe miesiące są bardziej pesymistyczne niż przewidywano w ubiegłym miesiącu. Nadal należy oczekiwać zwolnień pracowników w przedsiębiorstwach tej branży.

W jednostkach branż: **włókno, odzież, obuwie** oceny klimatu koniunktury utrzymują się na poziomie negatywnym, gorszym od ubiegłego miesiąca. Wpływa na to dalsze, znaczne pogarszanie ocen bieżącej i przyszłej sprzedaży towarów oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Poziom zapasów uznawany jest za nadmierny i znacznie zwiększa się w stosunku do grudnia. W konsekwencji, przyszłe zamówienia na towary będą ograniczane w stopniu większym niż prognozowano w ubiegłym miesiącu. Ceny na towary spadają nieco wolniej niż miesiąc wcześniej. W najbliższych miesiącach należy oczekiwać mniejszego ograniczenia spadku cen niż przewidywano w grudniu. W porównaniu do prognoz sprzed miesiąca mniejsze mogą też być redukcje zatrudnienia.

Tylko 2% badanych jednostek handlowych deklaruje, że nie napotyka na **bariery w prowadzeniu bieżącej działalności** (w IV kwartale odpowiedni wskaźnik wyniósł 1%). Dla pozostałych przedsiębiorstw największe bariery nadal stanowią: nadmierna konkurencja na rynku sygnalizowana przez 73% jednostek, niedostateczny popyt na sprzedawane towary (62% jednostek), nadmierne podatki i inne obciążenia na rzecz budżetu państwa (58% jednostek) oraz wysokie koszty zatrudnienia (44% jednostek). Nasilenie tych barier od roku nie ulega istotnym zmianom.